

Pervari yolu

SIIRT

BİR BAKIŞTA SİIRT

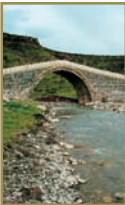
Siirt, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer alır. Kentin kuzeyinde ve güneyinde yaşamış olan uygarlıklar, yörenin kültürü üzerinde etkili olmuştur. İl topraklarının bütünü Dicle Havzası'nda bulunan Siirt ili, Dicle Nehri'ni önemli ölçüde besleyen bir su toplama alanıdır. Kentin adının nereden geldiği bilinmese de Süryani dilinde "Se'erd" olarak geçer. Zaman içinde Sort, Söört, Sairt, Siird olarak da anılan kent Osmanlı kayıtlarında "Şiird" olarak yazılmıştır. Şehir 1926 yılında il yapıldı. Daha sonra Siirt'in ilçeleri olan Batman ve Şırnak buradan ayrılarak 1990 yılında ille dönüştürüldü. Siirt'te halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanır.

Botan Çayı

BOTAN ÇAYI VE DİĞER AKARSULARI

Dicle Havzası, Fırat, Kızılırmak ve Sakarya havzalarından sonra Türkiye'nin dördüncü büyük su toplama alanıdır. Siirt ilinin tamamı bu havzanın içindedir. Siirt'in en büyük akarsuyu olan Botan Çayı Dicle'nin önemli kollarından biridir. Botan Çayı Vadisi Türkiye'nin en dik ve sarp vadilerindedir. Vadi, Bitlis Çayı Vadisi ve Dicle Vadisi ile bağlantılıdır. Bitlis Çayı, Kezer Çayı ve Zorava Çayı, Siirt'in diğer akarsularıdır. Bu akarsuların kentin sınırları içindeki toplam uzunluğu 350 km.'yi bulur. Siirt'in akarsuları ve coğrafyası doğa sporları yapılmasına uygundur. Yılın belli dönemlerinde Botan Çayı'nda rafting ve kano sporu yapılmaktadır.

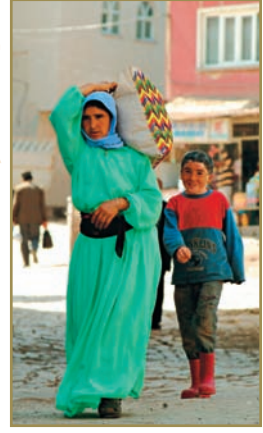

YER ŞEKİLLERİ

Siirt'in yeryüzü yapısı daha çok platolardan ve yüksek dağlardan oluşmaktadır. Kentin kuzeyi ve doğusu, sarp ve yüksek sıradağlarla çevrilidir. Bunlar Güneydoğu Toroslar'ın kollarıdır. Yörede otlak olarak kullanılan geniş platolar da bulunur. Cemiraki, Ceman, Herekol ve Bacavan bölgenin belli başlı platolardır.

Şehir merkezinden bir görünüm

YAŞAM BİÇİMİ

Siirt, cumhuriyetin ilk yıllarında da ticaret yollarından uzakta, komşu illerle kısıtlı ilişkiler içindeydi. Bundan dolayı geleneksel yaşam ve kültürel yapı uzun süre değişmeden sürmüştür. 1940 yılında çevrede petrol bulunması ve 1944 yılında demiryolunun Kurtalan'a ulaşması kentin yaşamında etkili oldu. Karayolu ulaşımının da gelişmesiyle Siirt'in geleneksel yaşam biçimi değişmeye başladı.

Elle sigara saran bir Siirtli

Siirt, tiftik keçisinin yününden dokunmuş battaniye ve kullanım eşyalarıyla ünlüdür.

DİNİ ŞAHSİYETLER VE TÜRBELER

Siirt'te pek çok dini şahsiyet yetişmiştir. Bu kişiler bölgenin dinsel ve düşünsel yaşamına katkıda bulunmuş ve günümüze ulaşan yazılı eserler bırakmışlardır. Dini şahsiyetler ve bunların türbeleri sayesinde ilin inanç turizmi çok gelişmiştir.

Siirt'te iri ve tombul görünümlü bir fıstık cinsi yetiştirilir.

DOĞA

Siirt yöresinin ormanlık arazileri, açık otlakları ve meraları zengin bir bitki

örtüsüne sahiptir. Buralarda meyan, kapari, kekik ve kuşburnu gibi pek çok şifalı ve aromatik bitki yetişmektedir.

KİMLİK KARTI

İL NÜFUSU:

2000 YILINDA YAPILAN SAYIMA GÖRE 263.676 KİŞİ

ŞEHİR MERKEZİ NÜFUSU: 98.281

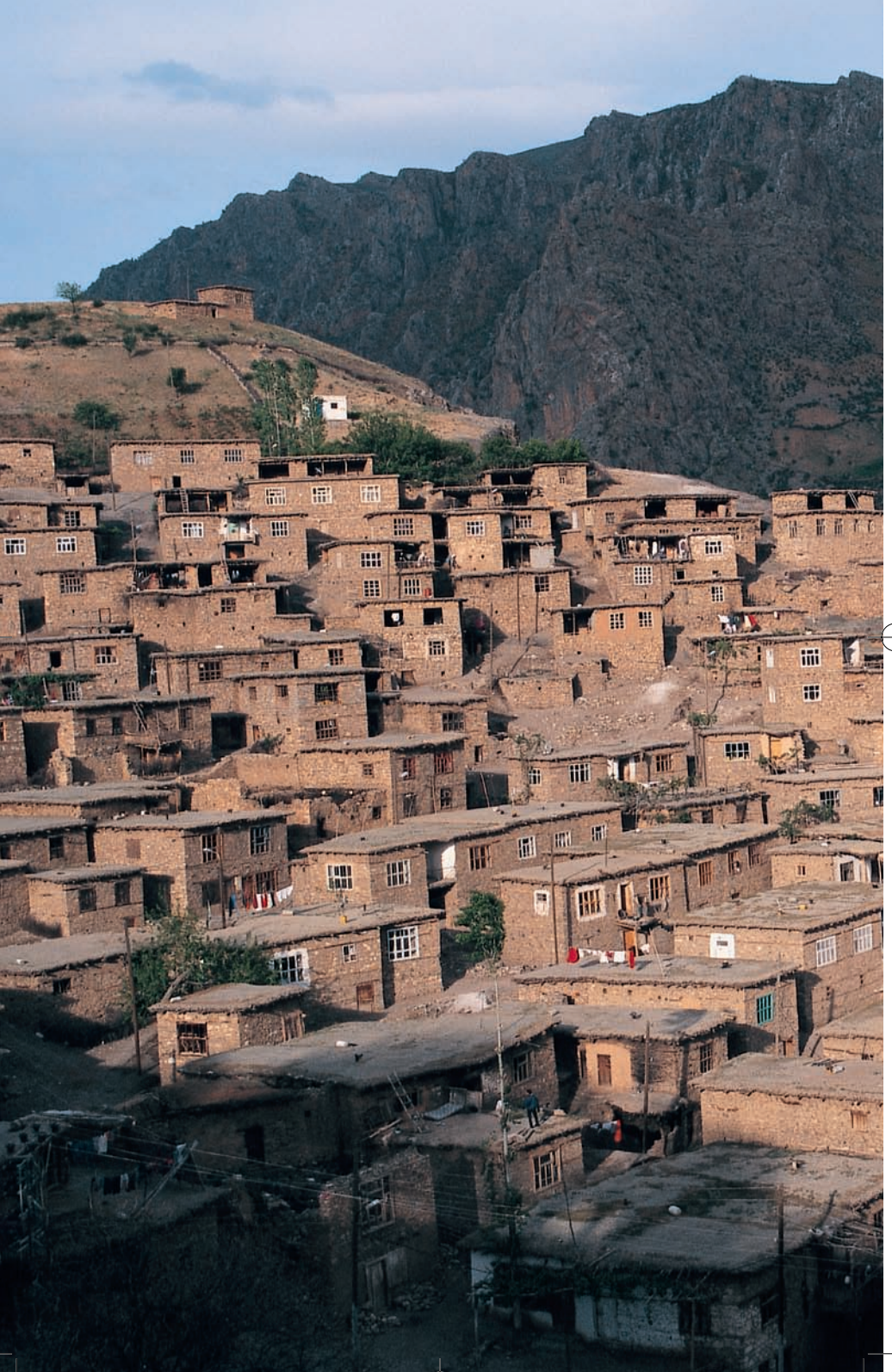
DENİZ SEVİYESİNDEN YÜKSEKLİĞİ: 895 METRE

YÜZÖLÇÜMÜ: 6186 KİLOMETREKARE

İLÇE VE KÖY SAYISI: 6 İLÇE, 279 KÖY

KOMŞU İLLER:

DOĞUDA VAN VE HAKKARİ, KUZEYDE BİTLİS,
BATIDA BATMAN, GÜNEYDE MARDİN VE ŞIRNAK

*Beğendik Köyü,
Pervari*

*Siir Ulu
Camii'nden bir
ayrıntı*

SIIRT'İN TARİHİ

Siirt, Mezopotamya ve Anadolu'nun keşiştiği bir alanda konumlanması nedeniyle çevresinde gelişen uygarlıklardan büyük ölçüde etkilenmiştir. Kentin tarih öncesi yerleşimlerine dair araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Kazı yapılmış tek yer olan Türbe Höyük, günümüzden yaklaşık 5000 yıl öncesinin kültürlerine ait izler barındırır. Bundan önceki dönemlere tarihlenen yerler Erüh çevresindeki araştırmalarda bulunan taş aletlerden anlaşılır. Bölgede egemenlik kurmuş ilk krallık M.Ö. 3000-1260 yıllarında yaşamış olan Hurriler'dir. Siirt kentinin bu dönemde kurulduğu bilinmektedir. Sonrasında Mitanniler, Asurlular, Urartular, İskitler, Medler ve

Persler tarafından ele geçirilir. Siirt bölgedeki Makedon hakimiyetinin ardından bir süre Selevkoslar'ın, sonra da Roma İmparatorluğu'nun yönetimine girdi. İmparatorluğun ikiye ayrılmasıyla Siirt ve çevresi Bizans sınırlarının içinde kaldı. Bu dönemde yoğun olarak Sasani saldırılarına uğradı. Hz. Ömer zamanında İslam orduları tarafından ele geçirilen kent, Diyarbakır ve Hasankeyf'e bağlı olarak yönetildi. İslam ve Türk dönemi boyunca çok sayıda kavim ve beylik kente hakim oldu. Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm bölgeyi ele geçirmesiyle birlikte Siirt Diyarbakır eyaletine bağlı bir sancak merkezi haline getirildi.

1884'te Bitlis'e bağlandı; 1926'da il statüsüne kavuştu.

İNANÇ TARİHİ MERKEZİ

Siirt, inanç tarihi açısından bölgede merkez konumunda olan kentlerden biridir. Türkiye'nin en eski ulu camilerinden biri olan Siirt Ulu Camii ve burada yaşamış İslam alimlerine ait yaklaşık 20 adet türbe günümüzde çok sayıda kişi

tarafından ziyaret edilmektedir. Bunlardan en önemlileri Baykan ilçesi Ziyaret Beldesi'nde bulunan Veysel Karani'ye ait türbe ile Aydınlar İlçesi mezarlığında bulunan İsmail Fakirullah ve İbrahim Hakkı'ya ait türbedir.

VEYSEL KARANI

555-560 yılları arasında doğmuş ve semavi dinlere, kitaplara dair herhangi bir bilgisi olmadan büyümüştür. Buna rağmen Müslümanlıkla tanışmadan önce de tek tanrı inancının gelişmiş olduğu bilinir. Hz. Muhammed'in vasiyetine göre ölümünden sonra hürkasi Veysel Karani'ye verilmiştir. Hz. Ali'nin daveti

üzerine Stffin Savaşı'na katılmış ve bu savaşta şehit olmuştur. Naaşının, savaşa katılan üç kabile tarafından Yemen, Şam ve Siirt-Baykan'a götürüldüğü anlatılır. Hz. Muhammed bir hadisinde "Beni ziyaret etmek imkanına erişemediğinizde, Kardeşim Veysel Karani'nin mekanını ziyaret ediniz" dediği için türbesi binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir.

Selçuklu döneminde yöresel adı "cas" olan harçla, üzeri kubbeli olarak yapılan türbe, 1967 yılında yıkılmış ve yerine yenisi yapılmıştır. Her yıl 16 -17 Mayıs'ta türbenin bulunduğu yerde Veysel Karani'yi anma günleri düzenlenir.

Veysel Karani'nin adını taşıyan caminin yanındaki türbesi

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI

1703 yılında Erzurum'a bağlı Hasankale İlçesi'nde doğmuştur. Babası Molla Osman gibi o da Tillo'ya gelmiş ve burada İsmail Fakirullah'ın öğrencisi olmuştur. Hocasından din ve doğa bilimlerini öğrenmiştir. Bunun üzerine iki kanatlı anlamına gelen "Zülcenaheyn" unvanını almıştır. İsmail Fakirullah'ın Uveysiyye Tarikatı'na katılmıştır. Hadis, fıkıh, tasavvuf, edebiyat, psikoloji, sosyoloji, tıp ve astronomide başarı göstermiş ve dünya çapında tanınmıştır. I. Mahmud zamanında İstanbul'a gitmiş ve bir süre saray kütüphanesinde çalışmıştır. 1780'de 77 yaşında öldüğünde, kendi arzusu üzerine İsmail Fakirullah için yaptırdığı türbeye defnedilmiştir. Eserleri arasında en bilineni Marifetname'dir. Eserde coğrafya, astronomi, anatomi, fizyoloji ve felsefe gibi konular ele alınmıştır. İbrahim Hakki 1753 yılında takvim işlevi gören "Devr-i Daim" denen bir araç yapmıştır. Diğer eserlerinden Saatname ve İhtiyarat'ül Kamer gezegenler ve takvimlerle ilgili bilgileri içerir. Rub'ul Mueyyeb, yeryüzünün enlem ve boylamlarının nasıl bulunacağını, yön tayininin nasıl yapılacağını anlatır.

İSMAİL FAKİRULLAH

1655 yılında doğan İsmail Fakirullah çocuk yaşlarda bilim öğrenimine başlamış ve hoca oluncaya kadar aralıksız devam

etmiştir. Kurduğu Uveysiyye Tarikatı ile her kesimden insana yol göstermiş, bilim adamları yetiştirmiştir. 1734 yılında öldüğünde, öğrencisi İbrahim Hakki tarafından Tillo Mezarlığı'nda yaptırılan türbeye defnedilmiştir. Bu türbe, bir büyük ve iki küçük kubbenin örtüğü iki oda, bir hol ve bir kuleden oluşur. Türbenin asıl özelliği duvarındaki 40x50 cm. boyutundaki alın penceresidir. Her yıl gece ve gündüzün eşit olduğu 21 Mart günü yeni doğan güneşin ilk ışınları, kasabanın dışındaki bir kuleden yanşıyarak İsmail Fakirullah'a ait sandukanın baş tarafını aydınlatır. Bu ışık düzeni, türbenin 1964 yılındaki restorasyonu sırasında bozulmuş ve bir daha düzilememiştir.

Erzurumlu İbrahim Hakki ve İsmail Fakirullah'ın türbesi

ŞEYH ŞERAFETTİN

I. Dünya Savaşında Bitlis ve Siirt Ruslar tarafından işgal edildiğinde Şeyh Şerafettin, binbaşı rütbesiyle gönüllü toplayarak işgale karşı savaşıyordu. Savaş sonrası dönemde ise aşiretler arası kavgaların önüne geçmiş, bir takım ayrılıklı hareketlerin bastırılmasına katkı sağlamıştı. Şeyh Şerafettin'in türbesi il merkezinde bulunmaktadır.

Müzeler

- 1 İSMAİL FAKIRULLAH VE İBRAHİM HAKKI MÜZESİ

Camiler

- 2 ULU (SIIRT) CAMİ
- 3 ÇARŞI (AŞAKİR) CAMİİ
- 4 CUMHURİYET (HİDRUL AHDAR) CAMİİ
- 5 ŞEYH MEMDUH (MEMDUN) CAMİİ

Türbeler

- 6 ŞEYH İBRAHİM EL-MÜCAHİT TÜRBESİ
- 7 ŞEYH MUHAMMED EL-HAZİN TÜRBESİ
- 8 ŞEYH MUSA TÜRBESİ
- 9 ŞEYH HATTAB TÜRBESİ

- 10 ABDURRAHMAN BİN AVF TÜRBESİ

- 11 SULTAN MEMDUH TÜRBESİ

Kiliseler

- 12 DEYRİ DARAL KİLİSESİ
- 13 DEYR MİR YAKUP MANASTIRI

Kaleler

- 14 DERZİN KALESİ
- 15 KORMAS KALESİ
- 16 SAVTAN KALESİ (PERVARI)

Hanlar

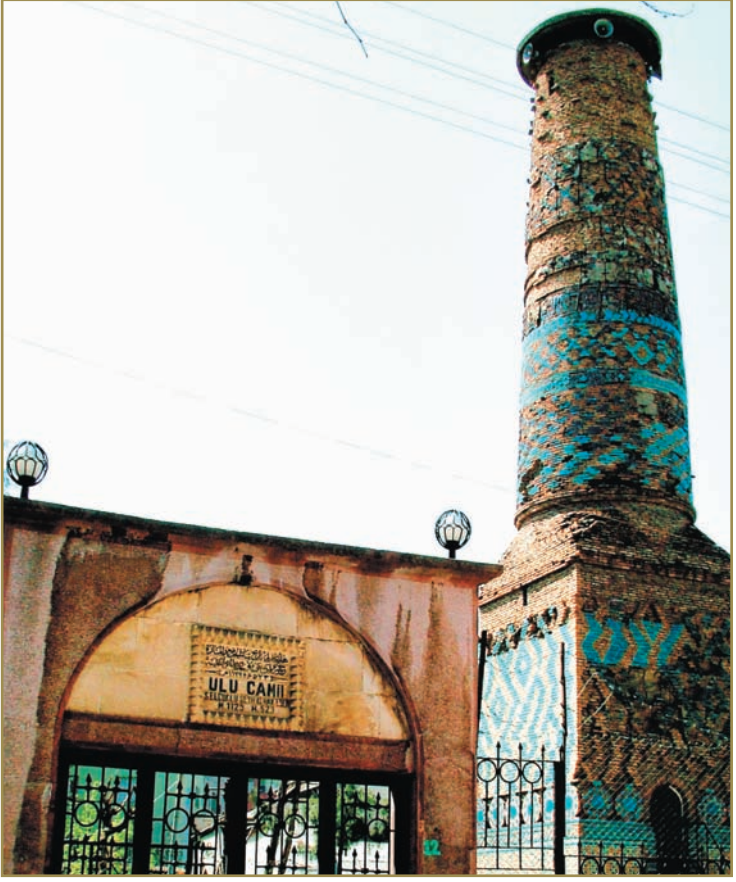
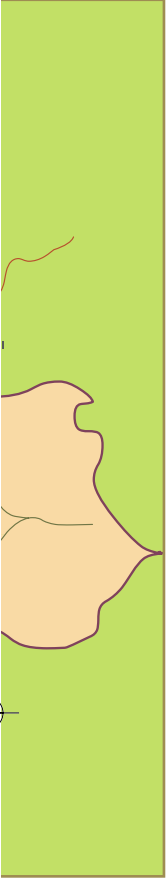
- 17 ÇEMİŞEVKİ HANI
- 18 GERRE HANI
- 19 OYMAKILIÇ KÖYÜ HANI
- 20 PALAMUTLU KÖYÜ HANI

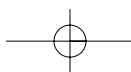
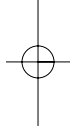
Köprüler

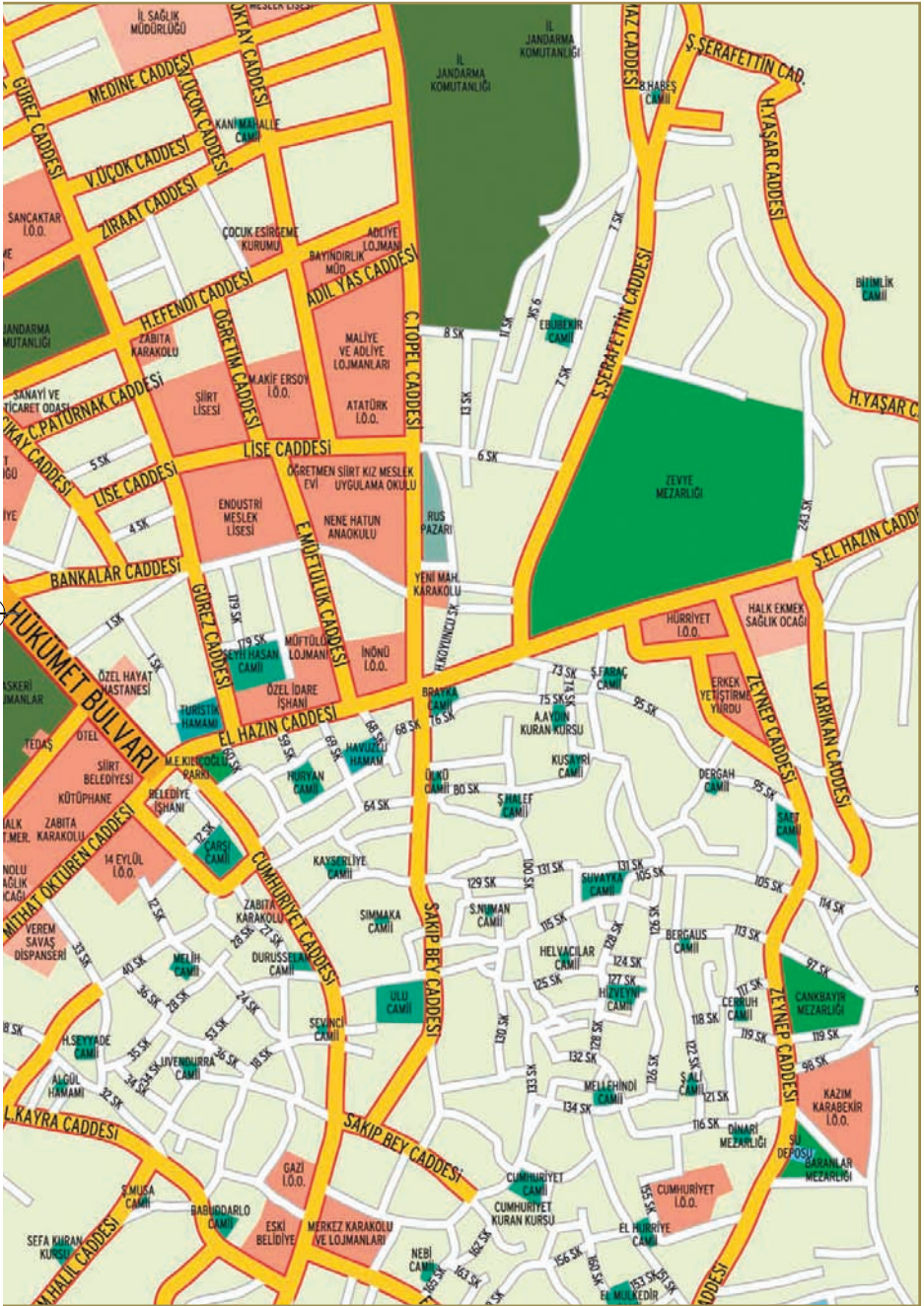
- 21 KURTALAN KÖPRÜSÜ
- 22 OYMAKILIÇ KÖYÜ KÖPRÜSÜ
- 23 NASRETTİN KÖPRÜSÜ
- 24 ÇARPİRAN (DÖRTULULAR) KÖPRÜSÜ

Diğer Yerler

- 25 SIIRT SAAT KULESİ
- 26 CAS EVLERİ
- 27 TÜRBE HÖYÜK

1 İSMAİL FAKİRULLAH VE İBRAHİM HAKKI MÜZESİ

Aydınlık ilçesi

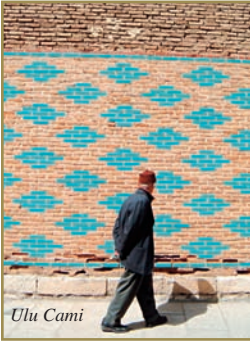
18. yüzyılda yaşamış ilim adamı İbrahim Hakki'nin kullanmış olduğu aletler ve kitapları sergilenmektedir. Halen ailesine ait olan küçük bir müzedir. Müzede kozmografya aletleri, haritalar, güneş sistemi ile ilgili tahta küreler, el yazması çok değerli kitaplarla, düşünürre ait çeşitli eşyalar yer almaktadır.

Siirt Ulu Camii

İsmail Fakirullah ve
İbrahim Hakki
Müzesi

Ulu Camii

2 ULU (SIIRT) CAMİİ

Karakol mahallesi

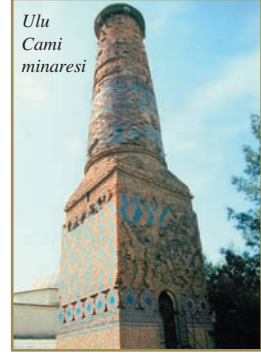
Selçuklu Sultanı Muğisiddin Mahmut tarafından 1129 yılında yaptırılmıştır. 1260 yılında Cizre Valisi El Mücahit İshak tarafından yeni bölümler eklenmiştir. Firuze çini işlemelerle süslü tek şerefeli

minaresi ve Selçuklu ağaç oymacılığının en güzel örneklerini barındıran minberi ile Anadolu mimarlık tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu minber günümüzde Ankara Etnografya Müzesi'nde sergilenmektedir. Dikdörtgen prizma kaide üzerine yuvarlak gövdeli olarak oturtulmuş, kalın ve firuze çinilerle süslü olan minaresi Siirt'in sembolü konumundadır. Yukarıya doğru incelen bu minarenin kaidesinde küfi yazılar, geometrik geçmeler, örgü ve yıldız motifleri vardır. Basit görünümlü olan bu çiniler 12. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ender örneklerdendir.

3 ÇARŞI (ASAKİR) CAMİİ

Ulus mahallesi

Artukoğulları döneminde Melik-üs-Salih Nasuriddin tarafından 1265 yılında yaptırılmıştır. Caminin içindeki türbe Eş-Şeyh

Ulu
Cami
minaresi

Hasan-ı Askeri adında bir kişiye aittir. Kesme taştan dikdörtgen planlı olarak yapılan camiye 1966 yılında iki kubbeli bir mekân eklenmiştir. Bu nedenle caminin bazı bölümleri değişmiştir ve orijinal bezemelere rastlanmamaktadır. Yuvarlak gövdeli ve tek şerefeli minaresi, kesme taştan dikdörtgen kaide üzerinde yükselir.

4 CUMHURİYET (HIDRUL AHDAR) CAMİİ

Şehir merkezi

Caminin ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. İçindeki hücrede Hz. İsa'nın havarilerinden olan Yahova'nın yattığı düşünülmekte ve buranın eskiden beri bir ziyaretgah olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Cami 1926 yılında onarılmış,

Hıdrul Ahdar olan adı Cumhuriyet Camii olarak değiştirilmiştir. Kare planlı ve tek kubbeli caminin doğusuna iki kubbeli bir mekân eklenmiş ve plan dikdörtgen haline gelmiştir. Caminin bitişiğindeki Suk'ul Ayn Çeşmesi de Selçuklu dönemine tarihlenir.

5 ŞEYH MEMDUH CAMİİ

Aydınlılar ilçesi, Fakirullah mahallesi

1893 yılında yaptırılmıştır. Yanında Sultan Memduh Türbesi vardır. Kesme taştan, kare planlı bir yapıdır. Önünde altı sütunun taşıdığı beş bölümlü, üzeri kubbeli bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Buradaki yuvarlak kemerler sıralı dizilmiş iki renkli taşlarla süsülmüştür.

6 ŞEYH İBRAHİM EL-MÜCAHİT TÜRBESİ

Aydınlılar ilçesi, Mücahit mahallesi

Şeyh İbrahim El-Mücahit, bugünkü adı Aydınlılar olan Tillo'da dünyaya gelmiş ve burada velayet makamına yükselmiştir. İbrahim Hakkı Efendi eserlerinde onun kerametlerinden söz etmiştir. Bir de divanı olduğu bilinmektedir.

7 ŞEYH MUHAMMED EL-HAZİN TÜRBESİ

Aydınlılar ilçesine 8 km.

mesafede, Dereyamaç Köyü'nde Irak'ta Şeyh Osman'ın yanında eğitim görmüş, Siirt'e döndüğünde Ulu Cami'de vazılar vermiş ve 1891 yılında ölmüş olan Şeyh Muhammed El Hazin'e aittir. Türbe kesme taştan kare planlıdır ve üzeri kubbe ile örtülmüştür. Günümüzde restore edilmiş ve çevre düzenlemesi yapılmıştır.

8 ŞEYH MUSA TÜRBESİ

Doğan mahallesi

Şeyh İlyas, Şeyh Naccar ve Şeyh Türki'nin hocası olduğu düşünülen Şeyh Musa'ya aittir. Türbe kesme taştan kare planlıdır ve üzeri kubbe ile örtülmüştür. Buraya daha sonra 19. yüzyıl üslubunu yansıtan bir cami yapılmıştır.

9 ŞEYH HATTAB TÜRBESİ

Cerrah Camii'nde

Siirtli Ömer Alim ve Müftü Hüseyin'den ders ve icazet almış, Cerrah Camii'nde imamlık yapmış olan Şeyh Hattab'a aittir. Tefsir ve hadis başta olmak üzere diğer ilim dallarında dersler vermiş ve ün kazanmış bir kişidir.

10 ABDURRAHMAN BİN AVF TÜRBESİ

Pervari ilçesine 8 km.

uzaklıkta, Yukarı Balcılar Köyü yakınında Abdurrahman Bin Avf'a ait olduğu sanılmaktadır. Hz. Muhammed'in bütün savaşlarına katılmış ve 75 yaşında ölmüştür.

11 SULTAN MEMDUH TÜRBESİ

Aydınlılar ilçesinin batısındaki yüksek bir tepe üzerinde

Sultan Memduh tarafından 1830 yılında Şeyh Abdurrahman için yaptırılmıştır. Ödükten sonra kendisi de bu türbeye gömülmüştür. Kesme taştan, kare planlı bir türbedir. Taç kapısı yazı frizleri ve çeşitli motiflerle bezelidir. Türbenin yanındaki cami 1893 yılında yaptırılmıştır.

12 DEYRİ DARA KİLİSESİ

Şirvan ilçesinin batısı

Kilisenin büyük bölümü yıkılmış durumdadır. Yaklaşık 500 metrekarelik bir alanı kaplar. Halk arasında kilisenin eskiden dinî merkez niteliğinde olduğu söylenir. Çevre kiliselerden gelen din adamlarının bu yapılarda ağırlandığı düşünülmektedir.

13 DEYR MİR YAKUP MANASTIRI

Siirt il merkezinin 3 km. kuzeyi,

Kilise mevkii

Günümüzde bakımsız ve harap durumdadır. Ana kilise, kütüphane, keşiş odaları, misafirhane ve yemekhane bölümlerinden oluşur. Manastırda kilisede ve eyvanlı bölümünde genel olarak kırma taş kullanılmıştır.

14 DERZİN KALESİ

Baykan ilçesi, Adakale Köyü yakınında

Bizans dönemine tarihlenir. Gözetleme kuleleri günümüzde de ayakta. Osmanlı döneminde yaşanan Şahkulu İsyanı'nın elebaşı Şahkulu adlı kişinin buraya sığındığı, bu nedenle "Şakuli Bey Kalesi" olarak da anıldığı bilinir. Moloz taştan, harçlı olarak yapılmıştır.

15 KORMAS KALESİ

Şirvan ilçesi, İncekaya Köyü

Bizans döneminde yapılmıştır. Bizans tekfurlarından Selçuklular'a geçmiş ve daha sonra Osmanlı döneminde barınak olarak kullanılmıştır. Görünümü bir şatoyu andırmaktadır.

16 SAVTAN KALESİ (PERVARI)

Pervari ilçesi, Taşlı Köyü

Kalenin ne zaman ve kim tarafından yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Büyük bir bölümü ayakta kalan surları büyük boyuttaki taşlardan yapılmıştır. Diğer kalelerde bunların benzerine rastlanmamıştır. Kalenin yakınında, Botan Nehri'nin geçtiği dar bir boğaz içerisinde büyük kayalar oyularak yapılmış bir duvar vardır. Aydınlar, Pervari ve Şirvan ilçeleri arasında yer alan bu duvara Bünyan Duvarı denilmektedir. 85 metre

uzunluğunda, 10-15 metre yüksekliğindedir. Yapım tarihi kesin olarak bilinmeyen bu duvar, bazı kaynaklara göre Bizans dönemine tarihlenir.

17 ÇEMİŞEVKİ HANI

Siirt-Eruh yoluna yaklaşık 2 km. mesafede, Eğlence Mezrası'nda Kim tarafından ve ne zaman yaptıldığı bilinmemektedir. Beden duvarları düzgün kesme taş, iç kısımları moloz taş ile örtülüdür. İki kapılı bir handır. 1990 yılında koruma altına alınmıştır.

18 GERRE HANI

Siirt il merkezine 40 km. mesafede, Ormanardı Köyü mevki Hanın büyük bir bölümü sağlam olarak günümüze kadar gelebilmiştir. Dikdörtgen planlıdır ve girişi batadaki kapı ile sağlanmaktadır. Giriş kapısı basık sivri kemerle vurgulanmış, cepelerde düzgün kesme taş kullanılmıştır.

19 OYMAKILIÇ KÖYÜ HANI

Eruh ilçesi, Oymakılıç köyü yakınında Ermeniler tarafından yapılmış olduğu iddia edilmektedir. Önceleri han olarak, daha sonra bir süre cami olarak kullanılmıştır. Kesme taş malzeme ile inşa edilen han yöredeki diğer kalıntılara göre daha sağlam görünmektedir.

20 PALAMUTLU KÖYÜ HANI

Pervari, Palamutlu Köyü Ermeniler tarafından yapıldığı tahmin edilmektedir. Kalenin alt kısmında, kısmen yıkılmış durumdadır. Kesme taş ve moloz taş ile inşa edilmiştir.

21 KURTALAN KÖPRÜSÜ

Kurtalan ilçesi

Köprünün kitabesi günümüze gelemediğinden yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Üslup bakımından 17. yüzyılda, Osmanlı döneminde yapıldığı sanılmaktadır. Kesme taştan, beş gözlü olarak yapılmıştır, kemerleri yuvarlaktır. Köprü ayakları paye şeklindedir. Ayakların iki tarafında selyarınlar ve boşaltma gözleri vardır. Günümüzde de kullanılır durumdadır.

22 OYMAKILIÇ KÖYÜ KÖPRÜSÜ

Eruh ilçesi, Oymakılıç Köyü Ermeniler tarafından yaklaşık 600-700 yıl önce yapıldığı söylenmektedir. Yöre halkı tarafından zaman zaman onarılarak günümüze dek ulaşmıştır. Köprüden geçişler köylülerin üst kısımda ağaç ve demir borularla yaptıkları yoldan sağlanmaktadır.

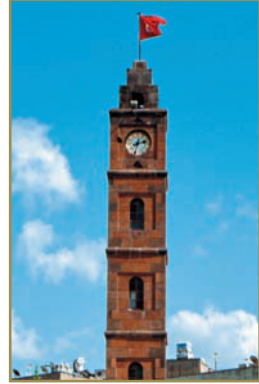
23 NASRETTİN KÖPRÜSÜ

Siirt-Eruh yolu üzerinde, Başur Çayı üzerinde Köprünün kitabesi günümüze gelemediğinden yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yapı üslubu bakımından Selçuklu dönemine tarihlendiği düşünülmektedir. Köprü kesme taş ve moloz taştan dört gözlü olarak yapılmış, sonraki dönemlerde yapılan onarımlarla kısmen özgünlüğünü yitirmiştir.

24 ÇARPIRAN (DÖRTULULAR) KÖPRÜSÜ

Baykan ilçesinin 3 km. doğusunda, Bitlis Çayı üzerinde Kesme taş ve moloz taştan

yapılan köprünün 16 -17. yüzyıla tarihlendiği düşünülmektedir.

25 SIIRT SAAT KULESİ

Vilayet Konağı karşısında 1974-1975 yıllarında yapılmıştır. Kesme taştan, taş kaide üzerinde silmelerle birbirinden ayrılmış dört bölüm halindedir. Her yüzüne birer saat kadranı yerleştirilmiş, üzeri daha küçük bir prizma üzerinde kubbe ile örtülmüştür. 1905 yılında Alaaddin Paşa tarafından yaptırılan eski saat kulesi yıkıldıktan sonra saati yeni kuleye koyulmuştur.

26 TÜRBE HÖYÜK

Yokuşbağları Köyü, Çiçekyurdu Mezrası'nın kuzeybatısında Doğal bir tepe üzerinde yer alan höyük, batıdan doğuya alçak bir hendeğe doğru eğimlidir. 1988 yılında tespit edilmiş, 2002 yılında kazı başlatılmıştır. Höyüğün M.Ö. 5. ve 4. binyıl boyunca yerleşim gördüğü ve uzun bir süre terk edildikten sonra Ortaçağ'da mezarlık olarak kullanıldığı saptanmıştır. Roma dönemi öncesine tarihlenen düzensiz taşlardan yapılmış 3 metre kalınlığında bir duvar bulunmuştur. Günümüzden yaklaşık 6000 yıl önceye tarihlenen ve Halaf kültürü özellikleri taşıyan çanak çömlek parçaları vardır. Höyüğün güneydoğusundaki alanda ele geçen buluntular M.Ö. 5. ve 4. binyıl boyunca obsidien ticaretinde önemli rol oynadığını düşündürür.

27 CAS EVLERİ

Kentin eski kesimlerinde bulunan, iki-üç katlı, yukarıya doğru daralan, küçük pencere ve düz damlı evler, "cas" adı verilen bir harçla sıvanmıştır. Kent çevresinde bulunan alçı taşının yakılıp öğütülmesiyle elde edilen cas, çabuk sertleşmesi sonucu kubbe yapımına da olanak vermektedir. Cas evlerin kapı ve pencere çevrelerinde taş oymalar yer alır. Yapı malzemesi ve iklim şartlarına bağlı olarak Siirt'in geleneksel konut mimarisini temsil eder. Cas evleri, işçiliğinin zor, maliyetinin yüksek ve dayanıklılığının daha az olması sebebiyle betona karşı direnememiş ve kaybolmaya yüz tutmuştur.

SIIRT KÜLTÜRÜ

SIIRT KILIMLERİ

Siirt kilimleri tamamen yün iplikten dokunur. İplikler kök boya ile boyanır. Bu doğal boya nedeniyle canlılığını yıllarca korur. Kentte kilim üretimi Sosyal Yardımlaşma Vakıfları, Halk Eğitim Kurşları ve aile tezgahları aracılığı ile yapılmaktadır. Bölgeye has bir el sanatı olan ve çeşitli boyalarda yapılabilen "Jirkan Kilimi" Siirt'te de üretilmektedir. Kilim desenlerinin kendine özgü anlamları vardır.

Armoni

Kurtağzı, koçboynuzu, ejderha, çengel ve tarak motiflerinden oluşur. Bu desenler güç ve kuvvet birliğini dile getirir.

Canbezer (Jirkanan)

Akrep, bukağı ve küpe motifleri ile süslenir. Düşmana karşı korunmak için mücadelenin önemini anlatır.

Hayat Ağacı

Kuş, ejderha ve hayat ağacı motiflerinden oluşur.

Şamanizm inancına göre gökyüzününin yedi kat olduğunu simgeler.

SIIRT BATTANİYESİ

Siirt Battanîyesi'nin de temel malzemesi tiftik keçisinin yünüdür. Tiftik eğrilerek iplik haline getirilir. Bu iplikler yöresel tezgahlarda dokunur. Dokuma sırasında tarakla vurularak tüyendirilir. Tiftiğin siyah, beyaz, sansar ve devetüyü gibi renkleri vardır. Tiftiklerin işlenmesi sırasında herhangi bir boya kullanılmaz. Her tezgahta tek kişilik battanîyeden günde sadece bir adet dokunabilmektedir. Günümüzde bu dokuma tekniği ile manto, atkı, heybe, çanta ve yatak örtüsü de yapılır.

YÖRESEL GİYSİLER

Yöresel nitelik taşıyan giysiler günümüzde yaygın olarak kullanılmaz. Geleneksel yaşam biçiminin değişmesi bunda etkili olmuştur. Geleneksel giysilere Eruh ve Pervari'nin bazı köylerinde rastlanır.

ŞALŞEPİK

Şalşepik ya da Şalşepik, erkek giysilerinin yapıldığı, Siirt ve Şırnak'a özgü bir kumaştır. Erkek giysileri yelek, cepken ve geniş paçalı pantolondan oluşur. Yeleğin altına uzun kollu gömlek giyilir. Gömleğin kolları bileğe sarılır ve piskülleri sarkıtılır. Şalşepik kumaş, yünden elde edilen tiftik ipliğinden yapılır. Top haline getirilen yün, kirmen ile eğrilerek iplik haline getirilir. Dokunan kumaşlar sıcak suda kaynatıldıktan sonra kurutulup havalandırılır. Şalşepik, kök boyası ile boyanır, sıcak ve soğuk suda yıkanabilir, kışın sıcak yazın serin tutar.

SIIRT MUTFAĞI

Siirt Mutfağı'nda buğday ürünleri ve et en çok kullanılan malzemelerdir. Kentin mutfağında perde pilavı ve büryanın özel bir yeri vardır.

Büryan

BÜRYAN

Parçalanmış etler özel hazırlanmış yeraltı fırınlarına çengellerle asılır. Etlere, fırın içinde, uygun ısıda yavaş yavaş pişirilmeye bırakılır. Pişen etler askıdan alınarak gram ölçüsü ile servise sunulur.

KÖFTELER

Yörede kitel ya da kıftel olarak da adlandırılır. İnce bulgurdan yapılan ve en çok tercih edilen Siirt Köftesi'nin yanı sıra yoğurtlu köfte (kıftel leben) ve sarmusaklı köfte (kıftel fun) de Siirt Mutfağı'nın önde gelen yiyecekleridir.

BUMBAR

Yerel Cigor Bayramı'nda yapılan özel bir yemekdir. Temizlenmiş ince bağırsaktan yapılır. Islak pirinç, karabiber, maydanoz, ince et parçaları bağırsağın içine yerleştirilip iki ucu dikilerek kaynatılır.

TATLILAR

Siirt Mutfağı'na özgü pek çok tatlı türü vardır. Varak keek, aside, rayoşu meketip ve imçerket bu tatlılardan bazılarıdır.

PERVARİ BALI

Yörede yetişen ballara göre rengi daha açık bir baldır. Üretiminde şeker ve yem gibi katkı maddeleri kullanılmaz. Akciğer, kalp, sindirim sistemi ve kan dolaşımına iyi geldiği kabul edilmektedir.

SIIRT FISTIĞI

Siirt fıstığı Antep fıstığına göre daha iri ve tombuldur. Yağ oranı düşüktür, yendiği zaman mideye dokunmaz.

PERDE PİLAVI

Perde pilavı Siirt'in yöresel yemeğidir. Perde pilavı geleneksel olarak önem verilen bazı kültürel mesajları da taşır. Gelin için pişirildiği zaman, "Kızım bu evin sırrını bu yemekteki yufka gibi saklayacaksın" mesajı verilir. Pirinç taneleri bereketi simgeler. Pilavdaki bademler kız çocuğu, güvercin ise oğlan çocuk isteğini yansıtır. Keklik eti mutluluğu ve barışı simgeler. Pilava daha önceleri çeşitli kuş eti katılırken günümüzde sırf tavuk tercih edilmektedir. Perde pilavı fes şeklinde bakar tencerelerde pişirilir.

ZİVZİK NARI

Taneleri nohut büyüklüğünde, küçük çekirdekli ve yumuşak bir nar türüdür. Ağırlığı 200-800 gr. arasında değişir. Asit oranı düşük, tadı mayhoş olan bir meyvedir.

BITTİM

SABUNU

Siirt merkezi ve yöresinde yetişen "bittim" (menengiç) bitkisinden üretilir. Kepeklenmeyi ve saç dökülmesini önleyen özelliklere sahiptir.

Yumurta, süt, yağ ve tavuk suyu yoğrularak bir hamur hazırlanır. Hamur bakır tencereye yufka şeklinde sıvanarak yerleştirilir. İçine bir sıra pilav, bir sıra parçalanmış tavuk dizilir. Hamur kuş üzümü, fıstık gibi baharatlar ve badem içi eklenerek kapatılıp pişirilir. Yemek pişirilip hazır hale geldikten sonra bir tepsi içine tersyüz edilir. Kubbe halinde servis yapılır.